

использование супернатанта (4:10) и 1-2% суспензии эритроцитов в соотношении 2:1. Фитогемагглютинирующая активность лектинов присутствует в комбикормах для поросят отъемышей в разных регионах Беларуси. Сырьё для комбикормов в центральном регионе страны содержит большее количество лектинов, что может быть одной из причин желудочно-кишечных расстройств у целевой группы поросят. Однако данная гипотеза требует дальнейшей экспериментальной проверки.

УДК 619:636.7:612.3

ДЕЯКІ КЛІНІКО-ГЕМАТОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ГАСТРОЕНТЕРИТУ СОБАК

Підгорна В.О. магістр, Сапронова В.О. : к. с.-г. н., доцент

vladapodgornaya@ukr.net,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Вступ. Серед хвороб органів травлення гастроентерити займають перше місце за поширеністю і обумовлюють загибель 34,73% собак від загального падежу.

Найбільш часто гастроентерити реєструються у цуценят, молодих собак зі зниженою резистентністю, захворюваність яких досягає 40%, а смертність серед хворих - 45-50%.

За останні роки відбувся прогрес у ветеринарній гастроентерології по вивченню етіології, патогенезу, діагностики, лікування і профілактики гастроентеритів і ентеритів у собак. Незважаючи на досягнуті успіхи, такі важливі питання цієї проблеми, як етіологія, патогенез, клініко-морфологічні зміни, діагностика та заходи боротьби при гастроентеритах у собак не знайшли остаточного вирішення. До сих пір повністю не з'ясовано ступінь порушення водно-електролітного обміну і кислотно-основного стану при тяжкому і вкрай тяжкому перебігу гастроентеритів у собак. Часто повторювана блювота, тяжкий і стійкий перебіг діареї призводять до розвитку зневоднення організму, дистрофічних змін у печінці, порушення роботи серцево-судинної системи і видільної функції нирок. Найбільш важко гастроентерити у собак перебігають при залученні в патологічний процес печінки і нирок. Існує безпосередній зв'язок між функціональною діяльністю цих органів зі зміною біохімічного статусу крові і підтриманням гомеостазу на фізіологічно нормальному рівні. Тому доцільно використовувати засоби, що усувають порушення водно-електролітного і кислотно-лужного стану організму у хворих тварин, а також з метою знешкодження і виведення з організму токсичних речовин.

Вивченню ефективності різних препаратів і схем лікування при гастроентеритах у молодняку сільськогосподарських тварин різної етіології, присвячено значну кількість робіт і в меншій мірі у собак.

Слід зазначити, що в більшості випадків лікування собак, хворих на гастроентерит з помірно-тяжким і тяжким перебігом хвороби, залишається малоефективним і вимагає застосування засобів інтенсивної терапії з метою усунення порушень гомеостазу.

Актуальним є розробка комплексного лікування хворих собак з урахуванням відновлення порушень водно-електролітного, білкового, пігментного обміну, кислотно-лужного стану та функціональної діяльності паренхіматозних органів.

Мета – встановити причини, особливості перебігу, клініко-морфологічні зміни, принципи та методи діагностики, розробити ефективні комплексні заходи лікування собак, хворих на гастроентерит.

Матеріал та методи. У відповідності з поставленими завданнями, досліди проводили на клінічно здорових та хворих на гастроентерит собаках. Дослідження клінічного статусу проводили за загальноприйнятною методикою. Визначали вік, вгодованість, загальний стан

тварин і зміни окремих органів і систем. Проводячи загальне дослідження тварин, визначали температуру тіла, частоту пульсу та дихання. Особливу увагу приділяли дослідженню слизових оболонок, шкіри, лімфатичних вузлів. Обов'язково досліджували серцево-судинну, дихальну, травну, сечовидільну та нервову системи відповідно до прийнятої схеми.

Експерименти щодо клінічного випробування двох схем лікування проводили за принципом підбору груп тварин парних аналогів. Так, з метою порівняльної оцінки ефективності лікування хворих тварин були сформовані дві піддослідні групи собак з діагнозом гастроентерит і одна контрольна (клінічно здорові). Собаки першої дослідної групи (n=10) піддавалися лікуванню з використанням традиційної схеми, собаки другої дослідної групи (n=10) лікували за тією ж схемою, але їм додатково застосовували внутрішньовенно крапельно в фізіологічному розчині натрію хлориду глюкозо-калієву суміш з розрахунку калію хлориду 4%-го 1 мл на 5 кг живої маси, 40%-го розчину глюкози з розрахунку 5 мл на 10 кг живої маси та вентер по 1 таблетці 3 рази в день.

Клініко-гематологічні дослідження при комплексному дослідженні собак, хворих на гастроентерит, проводили в динаміці перебігу хвороби (до лікування, в період лікування (5-й день) і в період одужання (15-й день)).

Контроль за ефективністю застосування комплексних методів лікування собак, хворих на гастроентерит, здійснювали за результатами: клінічного обстеження за допомогою загальних методів; досліджень морфологічного і біохімічного складу крові; стану водно-електролітного обміну і кислотно-лужної рівноваги організму хворих тварин; вивчення терапевтичної ефективності запропонованих схем лікування хворих собак в динаміці перебігу хвороби.

Результати експериментальних досліджень піддали статистичній обробці за загальноприйнятими методами. Вираховували: M - середня статистична; $\pm m$ - її середня помилка; P - вірогідність різниці двох порівнюваних рядів по аргументу Стьюдента. Математичну обробку експериментальних даних здійснювали в табличному редакторі Excel.

Результати. Гастроентерити у собак частіше реєструвались у цуценят у віці до 6-ти місяців, на їх частку припадає 43,5%, а у дорослих тварин - 26,2%. З 25 обстежених порід найвища захворюваність відмічена у німецьких вівчарок, ротвейлера (18,5-17,3%), трохи нижче у кавказької і середньоазіатської вівчарки (8,3-7,3%). В більшості випадків причинами хвороби були мікроби кишкової флори, вірулентність яких посилювалась внаслідок аліментарних порушень в годуванні тварин (дача зіпсованих м'ясних, рибних продуктів, нерегулярні прийоми їжі, недоброякісної води), попадання отрут рослинного і мінерального походження, стреси; вторинні - як неспецифічні ускладнення при незаразних хворобах (гастрит, гепатит, панкреатит, нефрит та ін.). Морфологічні дослідження крові вказують на достовірне зниження у хворих собак числа еритроцитів на 12,7% (P < 0,001), гемоглобіну - на 14,9% (P < 0,05) та гематокриту - на 20% (P < 0,05), що свідчить про пригнічення гемопоезу. Біохімічні показники крові характеризувались прискоренням ШОЕ в 4,5 рази, зменшенням вмісту загального білка - на 16%, альбуміну - на 13%, збільшенням креатиніну - на 17,5 мкмоль/л, білірубіну - на 0,3 мкмоль/л, амілази - на 1% і аланінамінотрансферази - на 1,5%. У хворих собак в 28% випадків відзначали порушення осмоляльності. Осмоляльність є одним з основних параметрів, що характеризує рівень вмісту води в організмі. Рівень сечовини в крові підвищувався до $7,62 \pm 0,2$ ммоль/л, а креатиніна до $96,01 \pm 2,5^*$ мкмоль/л. Це пов'язано з зростанням зневоднення, як наслідок, розвитком преренальної ниркової недостатності. У міру розвитку захворювання збільшувалась активність ферменту амілази який бере участь в вуглеводному обміні. Рівень глюкози в сироватці крові підвищувався на 1,5%, порушення пігментного обміну супроводжувалось незначним підвищенням білірубіну на 1%, а білкового обміну - розвитком гіпопротеїнемії та гіпоальбумінемії.

Висновки. Найбільш ефективною схемою лікування була схема, застосовувана при лікуванні тварин другої дослідної групи собак хворих на гастроентерит. Вона не тільки сприяла нормалізації водно-електролітного, білкового, пігментного обміну, кислотно-

основного стану та за неї спостерігалось значне скорочення терміну лікування хворих тварин.

УДК 636.596.12

ДИНАМІКА ФОРМУВАННЯ ОСЕРЕДКІВ ОКОСТЕНІННЯ ДЕЯКИХ КІСТОК ПТАШЕНЯТ СПОРТИВНИХ ГОЛУБІВ

Богомаз А. А. асистент кафедри нормальної та патологічної анатомії с.-г. тварин
arseniib88@gmail.com

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, Дніпро, Україна

Вступ. Останнім часом значного поширення набуло спортивне голубівництво. Проте люди постійно використовували даний вид тварин або для їжі чи в якості поштарів. Успішне розведення та селекція тварин неможлива без знання особливостей будови та розвитку, критеріїв зрілості та функціональної активності основних життєзабезпечувальних систем організму. Кісткові органи окрім опорно-рухової функції та участі в обміні речовин є місцем локалізації кісткового мозку. Відомо, що остеогенез тісно взаємопов'язаний із становленням кровотворної та імунологічної функції даного органу, а тому значною мірою обумовлює ріст і розвиток організму вцілому. Дані питання достатньо детально вивчені у ссавців та сільськогосподарської птиці, проте практично не досліджені у спортивних голубів.

Метою дослідження є встановлення особливостей формування осередків окостеніння кісткових органів пташенят спортивних голубів.

Матеріал і методи досліджень. Досліджували плечову та великогомілково-заплесневу кістку пташенят спортивних голубів 1-, 5-, 10-, 15-, 20- та 25-ти добового віку. Після препарування та зважування було проведено рентгенографію рентген-апаратом xRay-TW-102 з приймачем Alpha 4600. На рентген знімках за допомогою програми MultiVox Dicom Viewer визначали загальну площу кісток, їх осередків окостеніння та щільність кісткової тканини.

Результати.

У добових пташенят дослідженні органи побудовані хрящовою тканиною, мають низьку щільність і рентгенологічно не виділяється від оточуючих тканин. До кісток пташенят 5-добового віку щільність органів низька і неоднакова, оформлених осередків окостеніння рентгенологічно не виявлено. У пташенят 10-добового віку в кістках чітко виділяються добре оформлені осередки окостеніння, причому виключно основні діафізарні. У плечовій кістці птахів даного віку відносна площа осередку окостеніння склала 77,6% від загальної площі кістки, а в великогомілково-заплесневій – 75,6%.

До 15-добового віку пташенят площа осередків окостеніння різко збільшується і у плечовій кістці займає 80,2% а у великогомілково-заплесневій – 93,7%. Рентгенологічно великогомілково-заплеснева кістка 20-добових голубів має осередок окостеніння площею 99,4%, в той час як плечова вже повністю утворена кістковою тканиною, тобто осередок окостеніння має площу 100%. Для 30-добових голубів характерне повне скостеніння кісткових органів.

Висновки. Пташенята спортивних голубів мають швидкі темпи росту кісткової тканини, що підтверджується інтенсивним зростанням рентгенщільності кісток. Повне окостеніння плечової кістки відбувається на 20-добу, а великогомілково-заплесневої – на 25-добу постнатального розвитку. Можливо це пов'язано з тим, що голуби, на відміну від виводкових птахів, мають потребу «стати на крило» вже на тридцять добу свого життя.